

Ilisimatusarfik– Grønlands Universitet

Institut for Kultur, Sprog & Historie
Afdeling for Oversættelse og Tolkning

Oversættelseskritik af Jonathan Motzfeldts Nytårstale fra 2001

Nikolaj Olsvig

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Denne opgave indeholder 51,072 typeenheder med mellemrum (ekskl. forside, resuméer,
Indholdsfortegnelse, bibliografi og bilag)

Vejleder: Marie Møller Udvang

Eqikkaaneq

Jonathan Motzfeldtip 2001-imi ukiortaami oqalugiaataani ukiut tusintillit nutaat aallartinneranni angusimasat anguniakkallu qitiutinneqarput. Oqalugiaammi matumani piffissaq annertuumik allanngorarfiusoq saqqummiunneqarpoq. Mittarfiit nutaat atortulersuutinik pitsanngorsaasussat, ilinniartitaanerup aaqqissuussaananeraniq nutarterineq, nunallu pitsaanerulersinneqarnissaanik nutaalaaanerulersinneqarnissaanillu neriorsuutit oqalugiaammi nassaassaapput.

Oqalugiaatip qallunaatut allanneqaqqaarnermini nipaa, siunertaalu ersaripput. Oqalugiaalli taanna Jonathan Motzfeldtip unnuaq qeqqata kingorna oqalugiarnermi atornagu, kalaallisut nutserneqarnera atorpaa. Taamaattumik oqalugiaat eqqortumik nutserneqarsimanersoq apeqqusernarsivoq. Tamannalu matumani allaaserisami sammeneqarpoq.

Reissip nutsikkanik isornartorsiusarneq pillugu teoriia, misissuaqqissaanermi atornissaanik siunertalimmik misissorpara. Teoriimi isornartorsiuusup isornartorsiuinerani sapinngisamik kinaassusersiunngitsumik isornartorsiuinissaq anguniarlugu malittarisassat aalajangersimasut malinneqarnissaat nassuiarneqarpoq. Malittarisassat ilaatigut ukuupput:

1. Nutserineq isornartorsiuinerlu allatap suussusaanut naapertuuttumik ingerlanneqassasut. Matumani teoriimi nassuiarneqartutut, allatat suussusaat pingaarnert pingasuusut suussutsiminnut naapertuuttumik nalilersorneqarnissaat pineqarpoq.
2. Isornartorsiuusup kinaassusersiunnginnermi uppernarsarneqarsinnaanissaa anguniassavaa. Tamanna assersuutit atornerisigut, isornartorsiuinerullu pitsaanngitsumik inerneqarnerani aaqqiissutissamik siunnersuuteqarnikkut anguneqassaaq.
3. Nutserisup kinaassusersiunnginnissap tungaatigut killigi isornartorsiuusup eqqumaffigissavai. Matumani assersuutigalugu nutserisup kinaassusaata tunuliaqutaatalu sunniuteqarsinnaanerisa eqqumaffigineqarnissaa pineqarpoq.
4. Kinaassusersiunnginnissap tungaatigut killilersuutit taakku eqqumaffiginerisigut, isornartorsiuinerup kinaassusersiunnginnissaa anguneqarsinnaavoq.

Oqalugiaatip misissorneratigut allataq tiguaaniartuusoq aalajangiuppara. Taamaalinikkut isornartorsiuinera tiguaaniutit isornartorsiorneqartarneri pillugit Reissip teoriianut nalimmassarpara.

Misissueqqissaarninni oqalugiaatip tiguaaniutitai naapertuuttumik nutserneqarsimannigitsut inerniliivunga. Allatap suussutsimut aalajangiussamut naapertuuttumik nutserneqarsimanniginnera tamatumunnga pissutaatippara.

Misissueqqissaarnissamut tunngavissatut apeqqutinik pingasunik oqalugiaatit nutserneqartarnerinut tunngassutilinnik apeqqusiivunga. Reissip teoriyata misissornerani misissueqqissaarninnilu, apeqqutinut akissutaasinnaasunik pissarsivunga. Akissutit pineqartut allatamut matumunnga inerniliinermi saqqummiunneqarput.

Abstract

Jonathan Motzfeldt's New Year Speech at the beginning of the year 2001, set its focus on the achievements and goals for the new millennia, which began the year prior. This speech marks a time, in which monumental changes were underway. New airports meant to improve infrastructure, a revamp of the education system, and promises of a better, more modern country are all contained within the speech.

The tone and purpose of the original speech, which was written in Danish, is clear. However, that version of the speech, was not the one Jonathan Motzfeldt delivered. It was instead the Greenlandic translation that was delivered after midnight. Which puts into question whether the translation was proper. That is the subject of this analysis.

I have examined Reiss' theory regarding translation criticism, with the purpose of using it in the analysis. The theory states that the critic remains as objective as possible and that they should achieve this by following certain criteria. Those criteria include:

1. That the text should be translated and in extension, criticized according to its typology. This means that each of the three primary typologies described in the theory, should be judged accordingly.
2. That the critic should aim to remain objective by using verifiable means, this is achieved through use of examples, and in the case of negative criticism, offer an improvement.
3. That the critic should be aware of the subjective limits of the translator. This means for instance, that the personality and the background of the translator must be considered.
4. By acknowledging these subjective limitations, a criticism may remain objective.

By examining the speech, I have determined the typology of the text as being appeal focused. My approach to the criticism, was then adjusted to be in accordance with Reiss' theory on how to criticize appeal focused text.

With my analysis I have concluded that the appeal-focused elements of the speech in question were not translated properly. My reasoning for this, is that the text was not translated in accordance with its determined typology.

As a basis to the analysis, I have written three questions regarding translations of speeches as my theses. In the process of examining Reiss' theory and writing the criticism, I have provided possible answers to these questions. These answers are presented in the concluding chapter of this paper.

Indholdsfortegnelse

Indledning	4
Problemformulering og formål	5
Problemstilling.....	6
Begrebsafklaring	6
Metode og empiri.....	6
Teori.....	9
Reiss´ Translation Criticism.....	9
Indledning til analyse.....	16
Analyse	18
Konklusion.....	26
Bibliografi	28
Bilag.....	30

Indledning

Taler fra regeringsledere har altid været gode eksempler på hvordan ledere prøver at overbevise befolkninger gennem brug af sprogets specifikke funktioner. Eksempler på dette inkluderer en række historiske taler såsom daværende amerikanske præsident John F. Kennedys berømte anti-kommunistiske *Ich bin ein Berliner*¹ tale fra 1963 eller præsident Barack Obamas tale² efter han vandt det amerikanske præsidentvalg i 2008.

Men grønlandske taler er i forhold til denne sproglige funktion vanskelige at komme ind på, idet de ofte er oversat fra dansk, og dette er et emne som jeg finder interessant.

Min interesse i taler er baseret primært fra deres øgede relevans gennem de sidste par årtier, hvori i takt med vores stigende afhængighed af internettet og sociale medier man oftere, og i meget højere toner, ser at holdninger af befolkningen er opsplittede. Dette gør, at politiske taler, nu, mere end nogensinde, giver magt over indflydelse for dem der står i toppen.

Derfor finder jeg det interessant at undersøge, hvordan man overhovedet kan oversætte visse tekster så at formålet af originalteksten bevares.

Da emnet i sig selv ville være for bredt for de 20 normalsider som bachelorprojektet på afdeling for oversættelse og tolkning påkræver, har jeg udvalgt en tekst som er følgende:

Landsstyreformandens nytårstale den 1. januar 2001 som jeg vil undersøge nærmere, i forhold til hvordan den blev skrevet, og hvilke teknikker blev anvendt.

¹ Se bilag 1

² Se bilag 2

Problemformulering og formål

Jonathan Motzfeldt var i sin tid kendt i Grønland som en af de vigtigste politiske figurer i landets historie. Han var en af Siumut partiets såkaldte ”trekløvere”³ sammen med politikere Moses Olsen og Lars Emil Johansen, på grund af deres involvering med at opstarte en seriøs politisk diskussion omkring løsrivelse fra det danske kongerige. Dette resulterede i at Grønland fik indført et Hjemmestyre i 1979, hvor han blev Grønlands første Landsstyreformand.⁴ Han har igennem sin lange offentlige karriere givet mange taler, og under sin post som landsstyreformanden i perioderne 1979-1991 og igen i perioden 1999-2002 gav nytårstaler til hele befolkningen. Jeg vil heri undersøge Motzfeldts nytårstale fra 2001, som var skrevet internt i Formandens Departement i Landsstyret. Hvem der faktisk skrev den originale danske version, kunne jeg ikke fastslå idet den blev skrevet to årtier siden, dog jeg lærte at Jonathan Motzfeldt var involveret i skrivningsprocessen. Derover fandt jeg ud af at den også blev oversat internt, samt at Jonathan Motzfeldt gav sine rettelser til oversættelsen⁵. Jeg vil komme nærmere ind på oversættelser af taler ved at undersøge hvordan oversættelsen af visse tekster fremgår, hvilke oversættelsesstrategier anvendes og om man ellers kunne have haft en bedre tilgang. Dette vil foregå gennem en kritik af talen, med udgangspunkt i Katharina Reiss’ *Translation Criticism - The Potentials and Limitations: Categories and Criteria for Translation Quality Assessment*, hvori jeg skal forsøge, gennem kritikken, at komme nærmere ind på om enten talen var oversat forholdsvis tæt til teorien præsenteret i bogen, og som resultat af dette, om jeg kan komme op med tættere forslag i forhold til hvordan man skal oversætte talen. Til dette formål håber jeg at komme frem med en undersøgelse om hvordan man kan kritisere oversættelser af taler mellem to helt forskellige sprog med helt forskellige sprogstrukturer.

³ Se bilag 3

⁴ Se bilag 4 for en opgørelse af alle formænd af den historiske Landsstyre, som i 2009 blev erstattet af Naalakkersuisut i 2009 efter Selvstyrets indførelse.

⁵ Dette fik jeg verificeret efter jeg sendte en forespørgsel til Formandens Departement i Naalakkersuisut omkring dette. Se bilag 5 for at se korrespondensen.

Problemstilling

1. **Hvordan kan man oversætte en tale for at sikre budskabet har det maksimale indtryk på læseren?**
2. **Hvilke sproglige udfordringer findes der i at oversætte taler?**
3. **Hvilke kulturelle overvejelser mellem det grønlandske og det danske er der ved oversættelse af taler?**

Begrebsafklaring

SL-tekst – den oprindelige tekst, SL står for ”Source Language”

TL-tekst – den oversatte tekst, TL står for ”Target Language”

Kvalitativ - vedr. eller målt efter den kvalitet og det indhold noget har ofte til forskel fra dets numeriske størrelse (Den Danske Ordbog)

Kvantitativ - vedr. eller målt efter den numeriske størrelse af noget ofte til forskel fra dets kvalitet og indhold (Den Danske Ordbog)

Empiri - erfaringer og iagttagelser anvendt som grundlag for (videnskabelig) erkendelse (Den Danske Ordbog)

Naalakkersuisoq – Landsstyremedlem (Oqaasileriffik)

Polemik – Sprogbrug som ofte er subjektiv og ofte aggressiv i stedet for faktuel. Anvendes ofte som strategi i politisk diskussion

Demagogi – Sprogbrug som ofte anvendes i politiske taler, hvor man prøver at vinde over befolkningen, med løfter og andre opløftende ordbrug

Bl.a. – forkortelse af blandt andet

F.eks. – forkortelse af for eksempel

Metode og empiri

For at påbegynde processen af opgaveskrivningen, beskrev jeg først begreberne som skal bruges igennem opgaven. Dette har til formål at belyse læseren samt at sætte rammer for selve opgaven så jeg ikke går udenom grænserne sat af problemstillingerne. Dernæst vil jeg påbegynde at præsentere kildematerialet samt begrunde hvorfor jeg valgte den specifikke tale. Her vil jeg også

komme ind på den bredere kontekst stillet af den andet problemstilling, hvori jeg kommer ind på hvilke problemer oversættelserne præsenterer når den grønlandske sproglige struktur ikke tages med i overvejelse når man oversætter. Til sidst vil jeg også finde ud af om talerne er oversat fra dansk til grønlandsk og hvad dette indebærer. Denne forklaring/overvejelse skal også drage den tredje problemstilling ind i mikset. Derefter kommer selve kritikken som skal dække størstedelen af opgaven. Her skal den førnævnte teori bruges til at finde på en svar til problemstillingerne, anvendes. Til sidst vil jeg forsøge at finde en mere passende løsning i henhold til den første problemstilling hvori, hvis tesen kan understøttes, projektet vil tilendebringes på en ret tilfredsstillende måde

Her har jeg valgt analysere tekster ved at bruge en metode som kan betragtes som kvalitativ. Det er relevant at nævne, at udover enkelte metoder, de kvantitative metoder er bedre tilpasset til en bred analyse af en række empiri som udgør et emne, men i denne instans, hvori empirien primært består af analyse af en tale, er det passende at man kommer til at anvende en kvalitativ tilgang.

Dertil mener jeg at det er nødvendigt at nævne at jeg initialt ville bruge to specifikke undersøgelsesmetoder, der henholdsvis hører til kvantitative og kvalitative metoder. Den første er *diskursanalyse*, som ifølge Svendsen og Lauridsen handler ofte om politiske taler hvori ”*ydre forhold*” i indholdet ”*italæsættes og konstrueres sprogligt i teksten.*” (Svendsen & Lauridsen, 2018, s. 248). Jeg ville anvende metoden, da den virkede ideel til at analysere appellerende instanser i sprogbruget, hvori man kan anvende en række teorier såsom de førnævnte oversættelsesstrategier, såvel som en anden metode som muligvis kan også inddrages her. Den anden metode er den kvantitative *indholdsanalyse* som er brugbart idet den er mere tilpasset i større tekster, som gør det lettere at ”*kategorisere indholdet ud fra en række kategorier, som blandt andet registrerer emnet for de enkelte kommentarer*”. (Svendsen & Lauridsen, 2018, s. 249) Dette betyder at i kontekst af oversættelse at man kan lave en kategori, for eksempel hvor mange instanser en række ord har, for at bevise at en tekst med en appellativ tekstfunktion har tendensen til at indeholde en høj antal af bestemte ord benyttet. Men i sidste ende viste det sig, at der ikke ville være nok rum for dette i selve analysen, som vil være ret begrænset i forhold til den samlede længde af opgaven.

Det var også ellers planen, at teoridelen skulle inkludere Lis Holms *Oversættelsesteori og -praksis* og Anne Schjoldagers *Understanding Translation* som supplement. Holms teori skulle bruges til at uddybe teorien især i forhold til teksttyperne, og Schjoldagers teorier omkring oversættelsesstrategier skulle også bruges under analysen. Men dette er ikke hensigtsmæssigt i forhold til opgavens omfang, hvorfor jeg i stedet valgte at fokusere på Reiss' teori.

Jeg føler det vil være bedre at bruge Reiss' teori som forhåbentlig vil nå frem til mere eller mindre det samme resultat, men også bringe et mere uddybende perspektiv i det større billede. Dvs. at mens de førnævnte metoder og teorier ville have fungeret som supplement til analysen, er de triviale nok, at man kan undgå dem uden at miste formålet af selve analysen, imens teorien jeg hernæst skal beskrive, ikke kan undgås.

Søgningen af empirien var en specielt vanskelig proces, da dette krævede man først skal verificere at en tale var oversat. Dette problem betød at jeg ikke kunne bare vælge hver som helst tale at undersøge, da det ville have været umuligt at bevise uden tvivl at talen oversat. Dette skete for det første tale jeg var interesseret i, som var daværende Naalakkersuisoq for Familie og Justitsvæsen Martha Lund Olsens åbningstale under Nordens Velfærdscenterets besøg i Grønland i 2013 (Se bilag 7). Dette troede jeg ellers var et godt eksemplar for brugen af talernes sproglige funktioner, men efter en korrespondens med hende om dette, fik jeg at vide at hun ikke kunne verificere om talen var skrevet oprindeligt på dansk eller grønlandsk. Dette betød, at alt undersøgelse ville være forgæves, hvorfor jeg i stedet søgte efter andre taler. Til sidst fandt jeg dog ud, at Jonathan Motzfeldts nytårstaler blev skrevet først på dansk og oversat derefter til grønlandsk hvor han hjalp med inputs på hvordan det skulle oversættes, dette skete efter korrespondens med formandets departement (Se bilag 5). Her vil jeg dog klargøre at jeg ikke under korrespondensen fik at vide hvem der faktisk oversatte talen, eller om den var oversat af én eller flere oversættere.

Teori

Jeg vil i opgaven kun bruge én teori dels fordi jeg tror at en mere fokuseret analyse vil medbringe bedre resultater og dels fordi jeg mener at subjektet er specifik nok for at nødvendiggøre denne tilgang.

Jeg tror fordelene med mit valg af teorien ligger i at emnet jeg udvalgte, ikke er lige så bredt som det kunne have været, som resulterer i at man faktisk kan komme mere dybt ind i kildematerialet uden at det kræver en helt masse teorier eller metode. Grunden er at sproganalyse i denne omfang, specielt når det gælder oversættelse ikke nødvendigvis afhænger af tidskrævende empiri, såsom observationsdata, interviews eller data fra spørgeskemaer, som kan være nødvendige i andre felter, da den i stedet er afhængigt af kvalitativ analyse, hvor én passende teori kan være tilstrækkeligt.

Reiss' Translation Criticism

Den overordnede teori som skal anvendes i analysen, er Katharina Reiss' teori om oversættelseskritik fra bogen *Translation Criticism - The Potentials and Limitations: Categories and Criteria for Translation Quality Assessment* – oprindeligt skrevet i 1971, oversat fra tysk til engelsk af Errold F. Rhodes. Bogen fokuserer på oversættelseskritik som tager udgangspunkt i typologier, dvs. teksttyper og objektivitet samt at en forståelse af sproget af SL-tekster er nødvendigt for at skrive en god kritik.

Fordi konceptet af oversættelse af skrevne tekster består som ”fast og permanent” i forhold til oral tolkning og videregivelse, giver dette anledning til, at oversættelseskritik har behov for faste kriterier således man ikke ender op med objektivt dårlig kritik. En oversættelseskritik skal være specifikt rettet mod forskellige teksttyper, dvs. at en kritik af en f.eks. poesi tekst skal eksamineres og behandles forskelligt fra en kritik af f.eks. et nyhedsbrev. Reiss forklarer, at det ikke er muligt at lave en basislinje for alle oversættelseskritikker, dvs. at der ikke kan være EN metode eller fremgangsmåde der resulterer i en ”korrekt” oversættelseskritik. Derfor skal kritikken være konkret og individuelt. (Reiss, s. 6&7)

Herunder kommer en afklaring af teorierne bogen præsenterer.

Typologier

Ifølge Reiss, er hver enkelt tekst karakteriseret af typologier dvs. teksttyper. Disse kan bruges til at identificere en tekst med formål at finde en oversættelsesstrategi for oversætteren samt at vejlede kritikeren om hvordan hver enkelt oversættelse skal kritiseres, så at de har det samme analytiske base. Hun skriver at siden alt tekst er baseret på sprogets udtryk, så må hver tekst have sproglige funktioner der kan eksamineres. En individuel tekst er ikke altid dedikeret til en af teksttyperne, men der er altid en dominant type i teksten. Dette betyder at selvom elementer af én typer af tekst kan findes i andre teksttyper, er opmærksomheden der skal rettes til dette, afhængig af dominansen af visse elementer i forhold til den individuelle tekst, dvs. hvis elementer af én teksttype dominerer tekstens indhold, selvom teksten har elementer af andre teksttyper, må dette så betragtes som den dominerende teksttype. Hertil citerer hun tysk psykolog og lingvist Karl Bühlers definition af sprogets funktioner som har til formål at repræsentere (objektivt), udtrykke (subjektivt) og appellere (overbevise) disse definitioner bruger hun som grundlag til at kategorisere forskellige teksttyper (Buhler, s.28, Reiss s. 24-25)⁶.

En tekst har i sig en kombination af de tre primære teksttyper⁷, som hernæst beskrives:

1. Den informative teksttype (pragmatisk/indholdsorienteret)

Denne teksttype er indholdsorienteret, den lægger vægt på data, og videregivelse af information præsenteret i SL-teksten (Reiss, s.25). Reiss forklarer dog at lingvistiske elementer skal overvejes afhængigt på hvilke tekster man arbejder med. Disse informative tekster inddelt udgør blandt andet: pressemeddelelser, nyhedsrapporter,

⁶ Her skal nævnes at den Reiss nok brugte den oprindelige version som blev udgivet på tysk i 1960 i sit citat, men at Rhodes (oversætteren af Reiss' bog) i stedet brugte den engelske oversættelse af Buhlers bog af John Benjamins som blev udgivet i 1990, hvorfor datoen af citatet i bogen ikke stemmer med den oprindelige udgivelsesdato for *Translation Criticism*

⁷ I bogen beskriver Reiss en fjerde typologi, som hun kalder den "audiomediale" teksttype. Denne kategori tilhører tekster som har karakteristikkene i at de hører til ikke-lingvistiske medier, dvs. tekster såsom manuskripter for radio eller tv, radio- eller tv-udsendelser i form af enten nyheder eller dramatiserede produktioner, alle former af musik med ord, alle former af teater osv. Denne typologi kan indeholde karakteristikkene af andre teksttyper, men grundet de førnævnte supplerende ikke-lingvistiske elementer, er det nødvendigt at lægge den i dets egen kategori. Da denne typologi omfatter en hel anden ikke-lingvistisk dimension, inkluderes den ikke blandt de andre typologier der beskrives heri.

instruktionsmanualer, officielle dokumenter, uddannelsesmaterialer, nonfiktion bøger og tekster angående forskning og andre tekniske områder (Reiss, s.27). På grund af dette, lægger informative tekster fokus på selve den oversatte tekst dvs. TL-teksten. Dette betyder at en oversættelse af en informativ tekst skal fokusere på effektiviteten og nøjagtigheden af information den fremgiver til læseren, og ikke så meget i æstetikken og formen af teksten. Derfor skal kritikeren, under vurderingen af informative tekster, fokusere på deres semantiske, grammatiske og stilistiske elementer (Reiss, s.28). Som nævnt, er der dog forskelle i lingvistiske elementer i forskellige informative tekster. Dette forklarer Reiss, gennem sammenligning af rapporter - uddannelsesmaterialer osv. som har til formål at videregive information, så præcist, effektivt og forståeligt som muligt - til kommentarer, hvor kommentatorers egne skrivemåder kommer til spil, skrivemåder som oversætter og kritikere må tages hensyn til. Men selv når kommentarer har individualistiske elementer, så er værket i den sidste ende indholdsorienteret, fordi den primære fokus ligger i selve indholdet, dvs. emnet de kommenterer på. Derfor skal oversætteren i oversættelsen af denne teksttype stræbe efter at gengive emnet og dets indhold i dets fulde omfang. Hvis dette udføres, så må oversættelsen betragtes som tilfredsstillende (Reiss, s.28-29). Kritikeren må derfor, i sin kritik af TL-teksten, undersøge om indholdet og informationen er gengivet i dets fulde omfang. For dette er det vigtigt at fastslå, om lingvistiske elementer i deres overførelse er orienteret mod TL-sproget. Til sidst skal kritikeren også evaluere om oversættelsen er primært TL-sprogorienteret, da indholdet er det vigtigste og derfor må præsenteres i en lingvistisk form som er tæt på SL-teksten (Reiss, s. 30-31)

2. Den ekspressive teksttype (litterært/formorienteret)

Denne teksttype er karakteriseret af, at der fokuseres på selve skrivemåden i stedet for indholdet. Det primære krav for at oversætte visse tekster er at prøve at opnå en lignende æstetisk effekt. Dette kan gøres når oversætteren, i stedet for at følge og overføre lingvistiske former fra SL-teksten i en streng forstand, bruger SL-teksten som et udgangspunkt til at prøve at finde og overføre ækvivalenser til TL-teksten. På grund af dette beskrives ekspressive tekster som SL-orienterede tekster (Reiss, s.33). Ekspressive

tekster er dog mere komplicerede end de andre to teksttyper, idet det er vanskeligere at sætte på plads, hvilke tekster kan kaldes ekspressive. På grund af dette skriver Reiss, at både oversætteren og kritikeren er nødt til at analysere enhver SL-tekst individuelt, og enten lave en oversættelse eller kritik ud i henhold til teksttypen (s.34). I ekspressive tekster, bliver indholdet sekundært til forfatterens stil, kunstneriske karakteristikker og identitet (s.35). På grund af dette, må oversætteren i sin oversættelse finde og inkludere ækvivalenser af f.eks. ordspil, rim eller udtrykke, som man ellers ignorerer i behandling af indholdsorienterede tekster. Kritikeren skal ligeledes holde øje med dette, især når ukonventionelle sprogbrug anvendes i SL-teksten. Dette betyder at oversætters brug af ækvivalenser af visse kreative afvigelser fra normen ikke skal blive bedømt automatisk som dårlig oversættelse, især hvis disse har en æstetisk formål. Dette gælder specielt når forskellen i sprogstruktur samt kulturelle elementer mellem SL-teksten og TL-teksten er betydeligt (Reiss, s.36-37). For ekspressive tekster, er kritikeren derfor nødt til at basere sin kritik omkring oversættelsens æstetiske form i forhold til SL-teksten, og en passende oversættelse er derfor én som tager i betragtning, hvilken type tekst den behandler og ud fra dette overfører lingvistiske samt stilistiske elementer gennem ækvivalenser til TL-teksten. Tekster der ifølge Reiss tilhører den ekspressive teksttype, inkluderer essays, anekdoter, noveller og al poesi (Reiss, s.35).

3. Den appellative teksttype (Overbevisende/appelorienteret)

Appelorienterede tekster ifølge Reiss er kendetegnet med deres til formål til at fremkalde en ikke-lingvistisk respons fra læseren. Dette betyder at den lingvistiske form er sekundært til dette formålsorienterede perspektiv (Reiss, s.38). Appelorienterede tekster skal provokere, og påvirke læseren eller lytteren til at foretage specifikke handlinger. Denne appellerende effekt kan blandt andet findes i reklamer, politiske taler såvel som religiøse prædiker, satire og propaganda samt polemik og demagogi. Denne lingvistiske funktion skal ifølge Reiss være dominerende i en tekst for at teksten kan identificeres som appellativ (Reiss, s.39). På grund af disse involverende og appellerende elementer, som adskiller alle appelorienterede tekster fra litterære tekster, skal alle appelorienterede tekster ifølge Reiss oversættes med formålet i omtanke. Derfor prioriteres nøjagtighed til

SL-teksten ikke i oversættelser af appellorienteede tekster, fordi målet er at opnå den samme effekt. (Reiss, s.41) Med hensyn til denne kan man nævne at det samme gælder kulturelle ækvivalenser, hvor f.eks. selvom oversættelsen af brød som *brød* i bønnen *Fader Vor* i den kristne religion, er ret universal, den grønlandske oversættelse i stedet bruger ordet *inuussutissaq* som beskriver et mere generelt levnedsmiddel, uden at specificere hvad det er.⁸ Dette nævnes også af Reiss, hvor hun skriver om en kulturel adaptation i biblen gennem sprogbrug, hvor man udskiftede havets bølger med en sump for at kunne bedst styrke troen af troende. Disse *dynamiske ækvivalenser*⁹ der ofte anvendes, når forskellen af sproget og kulturen mellem SL og TL er for stor, skal ifølge Reiss bruges primært i appellorienteede tekster (Nida, s. 160, Reiss, s. 42). Når man oversætter visse kulturelle forskelle, er det vigtigt at overføre dem forsigtigt, for at holde læserens forfættelse af teksten så vidt som muligt, nær forfatterens hensigt. Med dette i tanke, hvis teksten var skrevet i et mundtligt udgangspunkt, dvs. i stil af dagligdagstale, eller er en direkte transskribering, kan selve formen af teksten adapteres til en mere skriftlig form af sproget. I et mindre omfang kan disse adaptationer angå i instanser af repetition, udsmykning osv. (Reiss, s.43). Kritikeren skal under sin kritik af oversættelser af en appellativ tekst observere om oversætteren har formået at beholde de ikke-lingvistiske elementer, og om formålet samt den tilsigtede effekt er overført hensigtsmæssigt.

Lingvistiske elementer

Med hensyn til disse elementer skriver Reiss, at man skal tage hensyn til konteksten af teksten for at finde de bedste ækvivalenser. Men fordi ikke-lingvistiske elementer også spiller en rolle, skal disse også tages i betragtning (Reiss, s.51). Semantiske elementer er dem der udgør betydningen af ekspressioner, her skal intentionen af forfatteren forstås, begge sætningsvis og når det gælder hele teksten (Reiss, s.53). Leksikalske elementer handler om selve sproget og hvordan den bruges i SL-teksten. Her forklares det at man i ekspressive og appellative tekster

⁸ Se bilag 6 for begge den danske og grønlandske oversættelser.

⁹ Her citerer hun lingvist Eugene A. Nida omkring hans teori omkring dynamiske og formelle ækvivalenser som han udviklede med hensyn til oversættelse af biblen.

skal kunne finde leksikalske ækvivalenser under oversættelsen da formen er sat i fokus, dvs. at f.eks. ordspil skal beholdes på en eller anden måde, imens det ikke behøves i informative tekster (Reiss, s.58-59). I forhold til grammatiske elementer skal man tage hensyn til at to sprog kan være stort adskilt grammatisk, i visse sager skal man prioritere syntaksen samt morfologien, medmindre teksttypen negerer vigtigheden af visse (Reiss, s.60). Stilistiske elementer angår forfatterens stil og hvordan dette skal overføres. Hvis forfatteren i SL-teksten bruger repetition, skal dette repeteres i begge ekspressive og appellative tekster. Til sidst konstateres det, at det afhænger af teksttyperne, hvor hensynet til de grammatiske og semantiske elementer ville tage dominans i informative tekster, de leksikalske og stilistiske elementer ville i stedet tage dominans i ekspressive og appellative teksttyper. Men selv her kommer det an på hvilke tekster man arbejder med, da f.eks. taler skal behandles forskelligt fra oversættelser af biblen (Reiss, s. 66).

Objektive og subjektive grænser

Udover de førnævnte typologier, er idéen om objektivitet under kritikken af oversættelser en anden stor del af teorien. Reiss forklarer at, hvis kritikeren skal lave en passende kritik, kritikken skal holdes objektivt. Med dette mener hun at alt, der skrives i kritikken, skal følge relevante objektive kriterier for at være passende. Kritikeren skal bruge eksempler fra oversættelsen i sin kritik for at gøre kritikken verificerbar. Især negative kritikker giver kritikeren muligheden for at udforske konteksten af oversættelsen. I denne proces kan oversættelsens baggrund udforskes, hvor kritikeren prøver at finde ud af hvordan og hvorfor oversætteren lavede fejlene. Dette kunne bl.a. angå oversætterens uerfarenhed i SL-tekstens tekniske, stilistiske, idiomatiske, grammatiske eller syntaktiske elementer. Men en negativ kritik forudsætter et løsningsforslag, da en kritik i sig selv antyder, at der er en bedre alternativ. Reiss skriver at dette princip skal overholdes. (Reiss, s.4-5)

Selvom hun skrev om kriterier og vigtigheden af at følge dem, indrømmer Reiss at det ikke er altid sagen. Dette sker når oversættelsen er egnet til specifikke målgrupper. Hvis dette sker, er det vigtigt at oversætteren samt kritikken tager hensyn. En subjektiv oversættelse er når oversætteren har en personlighed, altså "individualitet" i sin oversættelse. Hvad der menes med

dette er, at to oversættelser af den samme tekst, uanset deres type, ikke kan have samme resultat. (s.91). Der er to komponenter til subjektivitet i oversætteren: den første er evnen af selve oversætteren med at fortolke forskellige emner og subjekter. Den anden er selve personligheden af oversætteren som kan have indflydelse over hvordan de håndterer problemer. Personligheden af oversætteren kan indtrænge til et punkt, hvor originalen ikke længere er genkendelig. Grunden til dette varierer fra oversætter til oversætter, uanset om det er en sag af foretrukne ækvivalenser mellem to oversættere, eller helt ikke-lingvistiske årsager der har rødder i kulturelle baggrunde af individuelle oversættere. Derfor er det uundgåeligt at f.eks. en oversætter fra Grønland kommer til at oversætte en tekst forskelligt fra en oversætter fra Danmark, der vil også være forskelligheder mellem oversættere fra f.eks. Nordgrønland og Sydgrønland. Personligheden af oversættere indtrænger også mere afhængigt af teksttypen, dvs. at oversættelser af indholdsorienterede tekster har tendens til at være tættere på hinanden uanset af oversættere, mens oversættelser af appellative tekster har tendens til at være mere forskellige. Når dette sker, er kritikeren nødt til at eksaminere hvorfor oversætteren lavede visse ændringer for at sikre, at kritikken forholdes så objektivt som muligt.

Reiss konkluderer sin teori med:

- 1) At en oversættelseskritik er passende når, en kritik af en oversættelse, der benytter SL-orienterede oversættelsesmetoder, analyserer dette ud fra standarder beregnet til teksttypen, herunder kriterier omkring tekstens lingvistiske og ikke-lingvistiske elementer.
- 2) At en oversættelseskritik er passende når en kritik af en oversættelse, der benytter TL-orienterede oversættelsesmetoder, analyserer dette ud fra én kategori af oversættelseskritik, beregnet til oversættelsens formål omkring dets læsere eller funktion.
- 3) At begge SL og TL-orienterede oversættelser er i den sidste ende altid påvirket af subjektive faktorer, da selve oversættelsen eksempelvis kan være påvirket af fortolkningen af SL-teksten og oversætterens egen personlighed. På grund af dette skal kritikeren under sin kritik kunne tage i betragtning, at de selv også kan være påvirket af samme faktorer, og må derfor tilpasse sin kritik omkring dette.

4) En oversættelseskritik kan formå at være objektiv i det samme omfang, det tager visse subjektive faktorer i betragtning.

Indledning til analyse

Klassificering af SL-teksten – Jonathan Motzfeldts Nytårstale

Den karakteristik, der ifølge Reiss adskiller ekspressive tekster er, at de er SL-orienterede, dvs. at forfatteren rummer en stor del af visse tekster. Her er det forfatterens stil, skrivemåde og identitet, der er i fokus, hvorfor indholdet eller formålet bliver sekundært. (Reiss, s.33) Dette er ikke sagen i talen, da det ikke er vigtigt at vide hvem der har skrevet teksten, derover er stilen ikke det der sættes i fokus. Det skal dog nævnes at teksten har et farverigt ordforråd, selvom det som sagt ikke kun den eneste karakteristik der udgør en ekspressiv tekst. Med de førnævnte grunde kan SL-teksten ikke klassificeres som en ekspressiv tekst.

Teksten gengiver delvist information til læseren, i form af begivenheder og opnåelser gennem året. Disse udgør informative dele af teksten. Men informationen inde i teksten er ultimativt ikke det vigtigste aspekt, da det forefindes primært til at servere som materiale til at drive tekstens formål, og ikke som fundamentet til hele teksten. Dette betyder at lufthavnen i Upernavik (s. 2 i Landsstyreformandens nytårstale 1. januar 2001) kunne godt udelades uden at ændre resultatet teksten prøver at opnå. Dette går imod karakteristikken af den TL-orienteret teksttype hvor informationen skal gengives i dets fulde omfang i oversættelsen. (Reiss, s.29). Derfor kan SL-teksten ikke klassificeres som en informativ tekst.

Den sidste teksttype er den appellative, hvilket er den teksttype, SL-teksten skal fastsættes som. Gennem hele teksten, bruges der appellerende ord som ”vi” og dets grønlandske suffiks-ækvivalenser, samt hele sætninger såsom ” *Jeg vil gerne rose Nuup Kommunea for det konkrete initiativ de har taget for at løse boligsituationen.* ” (Nytårstalen, s.9) som har til formål at appellere til en bestemt målgruppe af læsere/lyttere.

Effekten teksten fremkalder fra læseren, samt med en dominerende brug af appellerende ordforråd, kendetegner SL-teksten i dette tilfælde (Reiss, s.39). Forfatteren bruger rosende, forhåbningsfulde og demagogiske ordforråd som komplimenterer tekstens implicite formål, som

er at overvinde befolkningen, og i processen få mere positivt omdømme for den næste valg. Det er for disse grunde, teksten kan klassificeres som en appellativ tekst.

Formålet

Da teksten tilhører den appellative teksttype, er det vigtigt her at bedømme hvordan de ikke-lingvistiske og ikke-litterære formål i teksten er overført til TL-teksten. Derover skal det bedømmes om den appellerende funktion af sproget brugt i SL-teksten også er til stede i TL-teksten. På grund af dette, er det vigtigt at fastslå hvad formålet af SL-teksten er.

Nytårstalen fra 2001 sætter sit fokus på udviklingen i forhold til det nye årtusinde som begyndte i den forgangne år. Dette fastslås i begyndelsen af den 11 sideres tekst, med en beskrivelse af hvor meget fremskridt man har oplevet siden de (Motzfeldt) var børn (Nytårstalen, s.1).

Derefter kommer en opsummering af mål og resultater i forskellige områder, herunder bl.a. anlæg og infrastruktur (s. 2, 3, 9), børn og familier samt uddannelse (s. 1, 2, 3, 5, 7) og erhverv (s.7, 8, 9, 10). Udover disse konkrete emner, er der en del emner, som ikke falder under førnævnte områder, herunder: demokrati og mangfoldighed (s.4), forbindelsen med omverdenen (s. 5, 6, 10) samt lykønskninger og afskedsord. Indholdsvist er det fyldt med appellerende ord, da målgruppen består af befolkningen af hele Landet.

Den kommunikerer optimisme for fremtiden samtidig med at minde om det der er sket, og i processen indikere et politisk budskab af hvad egentlig man værdsætter som en befolkning. På en overordnet vis, er det en tale fra Landstingsformanden til sin befolkning, og skal helst ses som en form af propaganda med formålet at vinde befolkningen over.

Før selve analyse påbegynder skal følgende kriterier, som sætter rammerne etableres:

1. Under analysen skal der anvendes tekstboksere. Dette skal sikre at verificerbare eksempler anvendes så kritikken gennemføres objektivt. Dette vil medfølge en inklusion af løsningsforslag.
2. Analysen skal ikke primært tage hensyn til lingvistiske aspekter i oversættelsen, idet disse er sækundere til selve overførslen af formålet. (Reiss, s. 38) Analysen skal i stedet

først og fremmest eksaminere om formålet samt den appellerende funktion af SL-teksten er overført til TL-teksten hensigtsmæssigt.

- Der skal under analysen tages hensyn til mulige subjektive faktorer, instanser af mulige subjektive ”fejl” skal eksamineres med fokus på hvordan og hvorfor disse opståede. Dette skal udføres for at bevare objektiviteten af kritikken.

Til sidst er det vigtigt at konstatere, at løsningsforslag der præsenteres under analysen ikke skal betragtes som definitive, de er blot eksempler, der har til formål at fremhæve de observerede ulemper tilstede i den originale oversættelse.

Analyse

Teksten består af 11 sider, som er for bredt for denne analyse. Derfor skal der kun rettes opmærksomhed i deler, som kan siges at være repræsentative i forhold til tekstens overordnede form.

Tekstboks 1, taget fra side 1 i begge tekster	
SL-teksten	TL-teksten
<p>Kære landsmænd. Allererst vil jeg gerne ønske jer alle et hjerteligt og velsignet godt nytår. Sidste år på denne tid sagde vi farvel til det gamle årtusinde med stor alvor, og ønskede hinanden alt det bedste i det nye millenium.</p>	<p>Asasakka inuiaqatikka. Siullermik tamassi uummammit pisumik ukiortaami pilluaritsi pilluaqusaallusilu. Siorna piffissami matumani ukiut tuusintillit pimoorussamik inuulluaqqusimavavut, tamatumani immitsinnut kissaateqatigiilluta ukiut tuusintillit tulliuttut ajunngitsussanik atugaqarfigiumaarivut.</p>

Løsningsforslag	
<p>Asasakka inuiaqatikka. Siullerpaamik tamassi Guutitta pilluaqqussutaanik kissaappassi uummammillu pisumik ukiortaami pilluaqqullusi. Siorna piffissap taamaalinerani ukiut tuusintillit kingulliit qimavissorpagut ukiullu tuusintillit tulluuttut pitsaanerpaamik atornissaannik kissaateqatigiilluta.</p>	

Som det første skal det bemærkes at oversættelsen af ” landsmænd” til ”inuiaqatikka” ville helt semantisk stemme mere med ”nunaqatikka”, men at oversætterens beslutning til at oversætte dette til ”inuiaqatikka” som ifølge Oqaasileriffik stemmer mere med ”samfund/nation og folk”¹⁰ medfører en mere overordnet stemning til resten af teksten.

Synspunktet af “jeg” befinder sig ikke i TL-teksten. Dette er kritiserbart idet Reiss fastlår at fokuset i oversættelser af appelorienterede tekster skal beligge i overførelsen af deres appellative elementer. Derfor inkluderes dette i løsningsforslaget med “kissaappassi” dvs. “jeg ønsker jer”.

De to næste markerede instanser viser oversætterens lægge nogle orde foran, hvor ” et hjerteligt og velsignet godt nytår” bliver til ” uummammit pisumik ukiortaami pilluaritsi pilluaqusaallusilu”. ” et hjerteligt” kan finde sin ækvivalens i ” uummammit pisumik” imens ”velsignet” har ” pilluaqusaallusilu” som ækvivalens. Begge disse adjektiver er tilknyttet til “godt nytår”. Problemet her befinder sig i placeringen af ” pilluaqusaallusilu” som efterfølger ” pilluaritsi”. ”Pilluaritsi” i det grønlandske sprog bruges som en generel lykønskingsord, og bruges til jul, nytår, fødselsdage osv. med den tilsvarende begivenhed foran ordet, f.eks.

¹⁰ <https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=132448>

”juullimi pilluarit”. Her ser ”pilluaqqusaallusilu” redundant, da selvom denne instans af ordet ser ud til at have religiøse antydninger, så har velsignelse en grønlandsk ækvivalens i stammeordet ”pilluaqqussut”, det samme som lykønskning.¹¹ På grund af dette, er resultatet forvirrende. Derfor inkluderer løsningsforslaget, en separat religiøs besked med ”Guutitta pilluaqqussutaanik kissaappassi”, som betyder ”jeg ønsker jer Guds velsignelse”.

Inkluderingen af ”vi” i ”sagde vi farvel” i oversættelsen, skal bemærkes som positivt. Idet det bevarer tekstens appellering.

Det næste er oversættelsen af ”farvel” og ”med stor alvor” med ”pimoorussamik inuulluaqqusimavavut”. Dette er en direkt oversættelse, dog ”stor” udelades, her følte oversætteren nok, at siden ”pimoorupaa” har ækvivalensen ”at tage noget alvorligt”, at dette var nok.¹² Men selve brugen af ordene ”pimoorussamik inuulluaqqusimavavut” lyder unaturligt på grønlandsk, da antydningen af, en nyt påbegyndt periode, ikke overføres klart. Årsagen til hvorfor dette skete kunne være a Løsningsforslaget bruger derfor ”qimavissorpagut”, som er en tæt ækvivalens i ”vi for alvor forlader”, da dette lyder mere seriøst og antyder til en tid, man ikke får tilbage.

”ajunngitsussanik” har ikke den samme effekt som ”alt det bedste”, og derfor erstattes med ”pitsaanerpaamik” for en mere tilsvarende effekt.

Resten af teksten som var oversat med ”tamatumani immitsinnut kissaateqatigiilluta ukiut tuusintillit tulliuuttut ajunngitsussanik atugaqarfigiumaarivut” klargøres med ”ukiullu tulliuuttut pitsaanerpaamik atornissaannik kissaateqatigiilluta.” og forenkler ”immitsinnut kissaateqatigiilluta” ved at fjerne ”immitsinnut” da de ikke ændrer betydningen af ”kissaateqatigiilluta” idet pronomenet indikeres i suffikset. Her puttes ”kissaateqatigiilluta” også til sidst i løsningsforslaget, da ordet ”ønske” og dets grønlandske ækvivalens ”kissaat” er mere appellerende når det betones i endelsen af sætningen.

¹¹ <https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=11465>

¹² <https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=23176>

Tekstboks 2, taget fra side 1 i begge tekster	
SL-teksten	TL-teksten
<p>Det nye årtusinde vil give os store udfordringer. Vi vil komme til at opleve en endnu hastigere udvikling.</p>	<p>Ukiut tuusintillit nutaat annertuunik piumasaqarfiupput. Ineriartornerit suli annertuut naammattoorumaarpavut.</p>
Løsningsforslag	
<p>Ukiut tuusintillit nutaat unammilligassarpassuaqassapput. Ineriartupiloornerujussuarlu naammattoorumaarpaput.</p>	

Den første bemærkning er at ”Det nye årtusinde” giver mulighed til at repetere i TL-teksten, her skal det bemærkes at i tekstboks 1, ordet ”millenium” bruges. Men da dette har det samme betydning som ”årtusinde” giver dette mulighed til at bruge ækvivalensen ”Ukiut tuusintillit nutaat” som supplement til vægten af de næste par ord.

”vil give os store udfordringer” oversættes i TL-teksten som ”annertuunik piumasaqarfiupput.” Her skal det rettes opmærksom på at verbet ”vil” opluges i det grønlandske, men at ”os” ikke medtages i affikserne, men det større kritisable element, findes i at ”udfordringer” blev oversat til ”piumasaqarfiupput” som betyder ”sætter krav/betingelser”¹³ en direkte ækvivalens ville være ”unammilligassaq”.¹⁴ Dette mangler appel, især når ordene separeres i stedet for at sammenføres, da dette betinger at en af dem må nu understreges. Dette undgås i løsningsforslaget ved at sammensætte ordene samt med at bruge ”unammilligassarpassuaqassapput” som erstatter ”store” med ”mange” i bøjningen, for en bedre effekt.

¹³ <https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=181552>

¹⁴ <https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=163776>

Oversættelsen af ”**endnu hastigere udvikling**” i TL-teksten, gør det samme ved at ændre ”**hastigere**” til “større” i oversættelsen, med ”**Ineriartornerit suli annertuut**”. Dette ændres i løsningsforslaget til en kraftigere ”Ineriartupiloornerujussuarlu” som igen sammensætter alle ord i ordgruppen. Dette gøres for at udnytte den grønlandske sprogstruktur ved at gøre det lettere for læseren at lave naturlige betoninger. Løsningsforslaget her gør brug af længere bøjninger for dette formål, fordi TL-teksten som vist gør brug af flere ord for ord oversættelser, som er mere almindelige at se i informative tekster.

Dette fremhæver det grønlandske sprogs styrker i dets utallige affikser. Dvs. at mens andre sprog, såsom det danske, har flere individuelle ord der anvendes, kan det grønlandske sprog i stedet rumme flere instanser af betydningsændrende bøjninger i ét ord. Dette kunne anvendes i stedet for en ord for ord tilgang brugt i TL-teksten som ofte resulterer i, at deskriptive or såsom ”**annertuut**” bliver ofte genbrugt selv når der bruges andre ord i teksten. Dette er hensigtsmæssigt i oversættelser af informative tekster, som har til mål at holde teksten så forståelig som muligt men føler ikke tilstrækkeligt i oversættelser af appellative tekster.

Tekstboks 3, taget fra side 5 i SL-teksten og side 4 i TL-teksten	
SL-teksten	TL-teksten
Kære unge. I er vor fremtid. Vi er mange, der misunder jer de mange muligheder, som I har for at præge udviklingen af vort samfund.	Asasakka inuusuttut. Amerlaqisugut usoruppassi maanna periarfissarpassuarnik naapitassaqaalerassi, inuiaqatigiinni maani ineriartorfiusuni.
Løsningsforslag	
Asasakka inuusuttut. Nunatta siunissaraasi. Inuiaqatigiittut ineriartornitsinni aqutsisussatut inissittussanngorpusi. Siunissagissaaqaasilu.	

Oversættelsen af denne del skal først lige kritiseres først i en overordnet vis. Med undtagelse af tvivlsomme ekskluderinger af ”I er vor fremtid.” og ”for at præge”, er det helt åbenlyst at teksten var oversat helt ord for ord. Selve rækkefølgen af ordene er uændret, som resulterer i at endelsen af sætningen til sidst ser helt upassende i forhold til resten af teksten. Endvidere er det en endnu mere forvirrende instans, med ”Amerlaqisugut usoruppassi” som grundet den grammatiske inkonsistens, som er brugen af et forkert pronomen med ”usoruppassi”, som har en 2. person pluralis bøjning, selvom ”Amerlaqisugut” har en 1. person pluralis bøjning. Dette kunne ellers løses ved at bl.a. bruge en korrekt bøjning med ”usoraatsigit” eller simpelt kunne undgås ved at fjerne ”amerlaqisugut” og ændre bøjningen af ”usoruppass” til ”usornaqaasi” som betydningsmæssigt er tæt på ”I er misundelsesværdige”.

Dette segment viser at oversættelsen kan miste meget af sit formål, hvis morfologiske, samt syntaktiske fejl heri er væsentlige nok til at forværre forståeligheden af teksten.

Løsningsforslaget byder derfor på et mere hensigtsmæssigt eksempel, hvor den første del bevares med ”Asasakka inuusuttut” uændret, men med inklusion af ”Nunatta siunissaraasi.” Denne inklusion bevarer henvisningen til fremtiden i ”I er vor fremtid,” men erstatter ”vor” med ”vort lands” for en mere patriotisk tilgang.” Hele den sidste del er dog ændret til en version som kalder på de unge i en mere direkte vis, med ”Inuiaqatigiittut ineriartornitsinni aqutsisussatut inissittussanngorpusi. Siunissagissaaqaasilu” som kan oversættes til dansk med ”I skal nu påtage styringen af vores udvikling som et samfund. Og I har en fremragende fremtid.”

Forslaget prøver at overdrage tonen af SL-teksten, som forsvandt midtvejs i oversættelsen af TL-teksten, og bevarer den SL-tekstens appellerende elementer, især fremvist i segmentets fokus omkring de unge i SL-teksten med brug af pronomenerne ”I” og ”jer”, som i TL-teksten blev kun brugt delvist.

Oversætterens beslutninger under oversættelsen er forvirrende, og hvis man skal spekulere om hvad grundet til visse kunne være, er der tre muligheder:

1. Den første og den mest sandsynlige grund kunne være at oversætteren ikke oversatte teksten i henhold til teksttypen, dvs. segmentet blev oversat på den samme måde man oversætter informative tekster, men uden betragtning til syntaksen. Dette er nok mest

grundet i at teksten, har også mange informative elementer, især i midtpunktet, da dette kunne spille en rolle i inkonsistensen af oversættelser idet informative teksttyper oversættes helt forskelligt. Men dette segment er altså præget af appellative instanser, hvorfor TL-teksten ikke ser hensigtsmæssigt ud.

2. Teksten var ifølge Formandens Departement oversat med hjælp fra Jonathan Motzfeldt¹⁵, dette spillede sikkert en rolle i tekstens endelige version, dog kan graden ikke fastslås.
3. Den sidste mulighed kunne være, at der var årsager under oversættelsen, som var udenfor oversætterens kontrol. En god årsag kunne bl.a. være tidsbegrænsninger, idet fleste oversættelsesopgaver indkommer med deadlines.

Tekstboks 4, taget fra side 7 i SL-teksten og side 6 i TL-teksten	
SL-teksten	TL-teksten
<p>De unge mænd og kvinder får nu også mulighed for at få en uddannelse indenfor militæret i Kangilinnguit og på HTX i Sisimiut, to nye tilbud som jeg håber I vil benytte jer af.</p>	<p>Angutit arnallu inuusuttut maanna aamma periarfissinneqarput Kangilinnguani sakkutooqarnerup iluani Sisimiunilu HTX-imi ilinniagaqarnissaminnut. Neriuppunga neqeroorutit nutaat taakku marluk atorluarumaarisi.</p>

Dette eksempel demonstrerer de hensigtsmæssige dele af oversættelsen, og derfor ikke er en negativ kritik. Hvorfor der ikke inkluderes en løsningsforslag (Reiss, s.4-5).

Den første sætning markeret med blå (den første del af sætningen før kommaet i SL-teksten som ændres til et punktum i TL-teksten), kan klassificeres som informativt.

¹⁵ Se bilag 5.

Det beskriver nåede resultater, som er ”uddannelse indenfor militæret i Kangilinnguit og på HTX i Sisimiut”, der sætter sig som dominerende elementer i sætningen. I denne tilfælde er den tekstnære oversættelse hensigtsmæssigt. Der er appellative elementer i slutningen af segmentet, markeret med gult, men selv disse er nedtonet i SL-teksten, med ”jeg håber I vil benytte jer af”, langt mindre ekspressiv end eksemplerne brugt i forvejen. Dette gør den mere tekstnære oversættelse som kritiseres i forhenværende eksempler, helt acceptabel i denne instans, da den matcher selve teksten brug af nedtonede appellative elementer.

Disse informative instanser kan i hele tekstens omfang kan ses i flere dele, især i midtpunktet hvor der fokuseres på opnåede resultater.

Tekstboks 5, taget fra side 9 i SL-teksten og side 8 i TL-teksten	
SL-teksten	TL-teksten
I det hele taget må vor bestræbelser for at få tingene til at glide nemmere, bedre, mere praktisk og billigere i vort samfund forstærkes.	Tassami pissutsit ajornannginnerusumik, pitsaanerusumik, eqaatsumik akikitsumillu naammassisinnaaneri pimoorutamik angusariaqalerpavut.

Det første der skal bemærkes her, er at ”bestræbelser” er væk i TL-teksten, og i stedet erstattes med ækvivalensen af ”gennemføre” i ”naammassisinnaaneri”. Ordene markeret i blå er alle adjektiver med formål at forøge den appellerende effekt af teksten. Ud af disse, er kun ”praktisk” ændret til ”eqaatsumik” som er ækvivalent til ”fleksibelt”. Endvidere har oversætteren oversat ”forstærkes.” som ”pimoorutamik”, som er en ækvivalent til ”at tage noget alvorligt” og ændret denne til et adjektiv. med ”angusariaqalerpavut” som har ”opnå” som stamme, med ”må” i SL-

teksten flyttet her, og konverteret til suffikset **+sariaqarpoq**¹⁶, som tilsammen bliver **"må opnå."**. Til sidst er **"i vort samfund"** også fjernet i TL-teksten.

Dette er et andet eksempel af en passende oversættelse. Dog er dette eksempel taget fra en mere appellativ passage. Her skal oversætterens ændringer af formen noteres som positivt, idet de tillader TL-teksten til at være tættere formålsvist til SL-teksten. Oversætteren bevarer de appellerende elementer, samtidig med at de foretager ændringer, som passer tekstens formål.

Konklusion

Jeg valgte at undersøge Jonathan Motzfeldts nytårstale fra 2001.

Jeg begyndte opgaven ved at sætte en række teser, som opgaven skal prøve at besvare. Disse overordnede problemstillinger var:

4. Hvordan kan man oversætte en tale for at sikre budskabet har det maksimale indtryk på læseren?
5. Hvilke sproglige udfordringer findes der i at oversætte taler?
6. Hvilke kulturelle overvejelser mellem det grønlandske og det danske er der ved oversættelse af taler?

Som grundlag til min undersøgelse brugte jeg Katharina Reiss' *Translation Criticism - The Potentials and Limitations: Categories and Criteria for Translation Quality Assessment*.

Reiss' teori har grundlag i opnåelsen af objektiv kritik. Dette skal ifølge Reiss opnås gennem verificerbar kritik, hvor kritikeren skal finde kritiserbare elementer i teksten og bedømme disse ved brug af eksempler. Når en kritik er negativ, skal dette medfølge en løsningsforslag.

Reiss fastslår i sin teori, at oversættelsen skal under oversættelsen følge kriterier, som er baserede i tekstens type. Disse kriterier inkluderer forskellige lingvistiske elementer, som afhængigt af teksttypen skal overføres henholdsvis. Kritikeren skal evaluere oversættelsen ud fra overførelsen af visse elementer.

¹⁶ For reference heraf, se side 87 af L. Olsen og B. Hertlings *Grønlandsk tilhængsliste*.

I undersøgelsen fandt jeg frem til, at nytårstalen hørte til den appellative teksttype, som skal oversættes med fokus på overførelsen af formålet, samt de appellerende elementer i SL-teksten. Vigtigheden af overførelsen af tekstens formål forudsætter, der ikke er fokus på at overføre tekstens lingvistiske elementer, dog er det stadig vigtigt at leksikalske og stilistiske elementer tages i betragtning. Derover lærte jeg at appellative tekster kritiseres ud fra oversætterens overførelse af de førnævnte kriterier.

Til sidst fastslår Reiss, at de subjektive grænser, der opstår under oversættelser skal også tages i betragtning, hvis kritikken skal holdes objektiv.

Jeg kritiserede derefter nytårstalen og fandt frem til:

1. At oversættelsen af appellative elementer ikke var passende, idet de blev oversat i henhold til kriterier, som var mere tilpasset til informative tekster.
2. At i instanser hvor de informative elementer var dominerende, var oversættelsen faktisk passende. Dette antyder til, at oversætteren oversatte hele teksten som en informativ tekst.
3. At på grund af den førnævnte uhensigtsmæssige oversættelse, mangler tekstens formålmæssige overførelse. Flere appellative elementer tabes under oversættelsen, som resulterer i at TL-teksten ikke rammer SL-tekstens formål tilstrækkeligt.
4. At subjektive faktorer der kunne spille en rolle i den uhensigtsmæssige oversættelse, er bl.a.: Oversætterens erfaring med teksttypen, Jonathans Motzfeldts involvering, tidsbegrænsninger, osv.

Ud fra undersøgelsen føler jeg, at de førnævnte problemstillinger er besvaret således:

1. Ifølge Reiss' teori, idet taler hører til den appellorienteret teksttype, skal oversætteren først og fremmest bevare de appellerende elementer. Endvidere, hvis bevarelsen af tekstens budskab og dermed formål kræver dramatiske ændringer i forhold til SL-tekstens form, grammatik, semantik og andre lingvistiske elementer, skal disse foretages, hvis dette resulterer i en mere passende overførelse af formålet.
2. Sproglige udfordringer der fremstår under oversættelser af appellative tekster, herunder taler, befinder sig mest i vigtigheden af overførelsen af de appellative elementer. Da dette

betyder at oversættereren skal være opmærksom på selve teksttypen af individuelle ord, fra sætning til sætning, og oversætte disse i forhold til de dominerende elementer i teksten. En anden udfordrende del i processen er, at der skal tages hensyn til de leksikalske og stilistiske elementer, dvs. at instanser der karakteriserer SL-tekstens retorik, som befinder sig i repetitioner, religiøse henvisninger, og andre kendetegnende elementer skal bevares i oversættelsen. En uhensigtsmæssig oversættelse, f.eks. en oversættelse der i stedet følger kriterier for oversættelse af informative tekster, resulterer i at formålet, som befinder sig i de appellative elementer, mangler.

3. Reiss skriver, at kulturelle forskelle skal tages i betragtning i forskellige måder, disse kan inkludere ændringer af selve stilen af SL-teksten fra en mere formel skrift, til en stil som mindes mere om dagligdagstale, hvis det sproglige kultur af TL-sproget er mere tilpasset til dette. Individuelle udtryk, der ikke passer kulturelt i TL-sproget skal erstattes med såkaldte dynamiske ækvivalenser. Undersøgelsen af nytårstalen fremviste at den oprindeligt var skrevet på dansk. Dette betød – selvom den danske SL-tekst var målrettet den grønlandske befolkning – at resultatet af TL-tekstens overførsel af kulturelle elementer, blev afhængigt af oversætterens evne og viden omkring dette. Dette resulterede som vist i analysen, i flere upassende overførsler, især i forhold til tekstens appellative elementer.

Bibliografi

Litteraturliste

Reiss, K. (2000). *Translation Criticism - The Potentials and Limitations: Categories and Criteria for Translation Quality Assessment*. Routledge 2014.

Svendsen, E. & Lauridsen, P.S. (2018). *Medieteorii*. Samfundslitteratur. ISBN: 978-87-593-2628-2

Holm, L. (1994). *Oversættelsesteori og -praksis*. Systime. ISBN: 87-7783-165-9

Schjoldager, A. (2008). *Understanding Translation*. Academica. ISBN: 978-87-7675-510-2

Rienecker, L. & Jørgensen, P.S. (2017) *Den Gode Opgave*. 5. udgave. Samfundslitteratur. ISBN: 978-87-593-2917-7

Bühler, K. (1965). Sprachtheorie. Stuttgart. [(1990). *Theory of language: the representational function of language*. Philadelphia: Benjamins.]

Nida, E. A. (1964). *Toward a science of translating, with special reference to principles and procedures involved in Bible translating*.

Leiden: E. J. Brill

Olsen, Lise Lennert & Birgitte Hertling. *Grønlandsk tilhængsliste*. Ilinniusiorfik/Undervisningsmiddelforlag, 2011

Links

Landsstyreformandens nytårstale 1. januar 2001 – Både den danske og grønlandske version. (Begge hentet d. 26-5-2021)

https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Taler/DK/nytaarstale_2001_J_M_DK.pdf

https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Taler/GL/nytaarstale_2001_J_M_GL.pdf

Begreber

<https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=132448> (sidst tjekket d. 29-05-2021) en definition af ordet ”inuiaqatigiit” på begge grønlandsk og dansk

<https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=11465> (sidst tjekket d. 29-05-2021) en definition af ordet ”pilluaqussut” på begge grønlandsk og dansk

<https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=23176> (sidst tjekket d. 30-05-2021) en definition af ordet ”pimooruppa” på begge grønlandsk og dansk

<https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=181552> (sidst tjekket d. 29-05-2021) en definition af ordet ”piumasaqaat” på begge grønlandsk og dansk

<https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=163776> (sidst tjekket d. 29-05-2021) en definition af ordet ”unammilligassaq” på begge grønlandsk og dansk

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=kvalitativ> (sidst tjekket d. 31-05 2021) en definition af ordet ”kvalitativ” på dansk

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=kvantitativ> (sidst tjekket d. 31-05 2021) en definition af ordet ”kvantitativ” på dansk

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=empiri> (sidst tjekket d. 31-05 2021) en definition af ordet ”empiri” på dansk

<https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=5492> (sidst tjekket d. 31-05-2021) en definition af ordet ”Naalakkersuisoq” på begge grønlandsk og dansk

Bilag

Bilag 1.

<https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/june-26-1963-ich-bin-ein-berliner-speech> (Sidst tjekket d. 12-5-2021)

Bilag 2.

<https://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=96624326> (Sidst tjekket d. 11-5-2021)

Bilag 3.

<https://knr.gl/da/nyheder/siumuts-trekl%C3%B8ver-%C3%A6resmedlemmer> (Sidst tjekket d. 28-5-2021)

Bilag 4.

https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Naalakkersuisut/DK/Tidligere_medlemmer/Medlemmer%20af%20Landsstyre%20og%20Naalakkersuisut%20siden%201979%20DK%20v13%20-%202021-04-23%20DK.pdf

Bilag 5.

Som kan ses her, henvendte jeg mig til Formandens Departement for at spørge om de kan verificere hvilken sprog nytårstalerne (specifikt talerne fra tidligere Landsstyreformand Jonathan Motzfeldts og tidligere Landsstyreformand Kim Kielsen) er oprindeligt skrevet i. Jeg fik svar på begge, men valgt i sidste ende at bruge Jonathan Motzfeldts tale, idet jeg fandt det interessant at talen oprindeligt var skrevet på dansk.

Mail 1:

from: Nikolaj Olsvig <XXXX@gmail.com>

to: govsec@nanoq.gl

Tue, Apr 27, 9:58 AM

Hej, Nikkulaammik ateqarpunga nutserisunngorniarlungalu ilinniartuullunga. BA opgaaviuna allallugu aallarteriarama allaaserisakka toqqartussanngorakkit. Allaaserisara oqalugiaatit nutserneqartarnerinut tunngassuteqassagami. Naalakkersuisunut siulittaasuusarsimasut ukiortaami oqalugiaataasa nutserneqartarneri sammerusukkaluarakkit. Kisianniuna oqalugiaatit - annermik pitsaasumik nutserneqarsimagaangata - nutserneqarsimanerisa uppersarnissaat ajornartartoq. BA-milu allaaserissagukkit taannarpiaq uppersarsinnaasariaqarlugu. Taamaamat Naalakkersuisut siulittaasuisa ukiortaami oqalugiaatigisarsimasaat (uani Jonathanip Kimmillu oqalugiaatigisarsimasaasa ukiunik amerlasuunik nikingassuteqarnerat pissutigalugu piukkunneruakka) qallunaatuomit kalaallisut nutserneqartarnerisut, imaluunniit kalaallisut allaqqaaganersut ilisimasaqarfiginerissi paaserusukkaluaringa. Taamatuttaarli Naalakkersuisunut siulittaasuusimasut allat ukiortaami oqalugiaataannik nutserisarsimanersusi paaserusunnarpoq. Neriullunga apeqqtikka akisinnaassagisi :)

Nikolaj Olsvig
Bachelorprojekt, 20 ECTS
Afdeling for Oversættelse og Tolkning
Vejleder: Marie Møller Udvang

IN.IN, Nikolaj Olsvig

Mail 2:

from: XXXX XXXX@nanoq.gl'

to: Nikolaj Olsvig XXXX@gmail.com

May 3, 2021, 9:08 AM

Aluu Nikkulaat

Jonathan Motzfeldt-ip siulittaasuunerata nalaani amerlanerpaatigut oqalugiaatissamut siunnersuut qallunaatut allaqqaarneqartarpoq taassumalu kingorna nutserneqartarluni. Jonathan Motzfeldt-ip siunnersuut qallunaatoortoq suleqataaffigisarpaa kalaallisullu nutsernera naqqissortarlugu.

Kim Kielsen-ip siulittaasuunerata nalaani 2015-miit ukiortaaq 2019 tikillugu kalaallisut qallunaatullu oqalugiaat ataatsikkut suliarineqartarpoq - oqalugiaatip ilaa qallunaatut siunnersuusuaaqaarluni ilaalu kalaallisut siunnersuusuaalluni. Katiterneru kalaallisut suliarineqartarput naammassisarlu qallunaatuunngortinneqartarluni. Oqalugiaatit 2020 aamma 2021 kalaallisut suliaapput naammassinerinilu aatsaat qallunaatumut nutsigaallutik.

Inussiarnersumik Inuulluaqqusillunga

Med venlig hilsen

Best regards

XXXX

Naalakkersuisut Siulittaasoqarfiani Pisortaq

Nikolaj Olsvig
Bachelorprojekt, 20 ECTS
Afdeling for Oversættelse og Tolkning
Vejleder: Marie Møller Udvang

Departementchef i Formandens Departement
Permanent Secretary of the Premiers Office

Bilag 6.

<http://www.palasi-nuuk.dk/15572090> (sidst tjekket d. 17-05-2021)

<http://www.palasi-nuuk.dk/15572095> (sidst tjekket d. 17-05-2021)

Bilag 7.

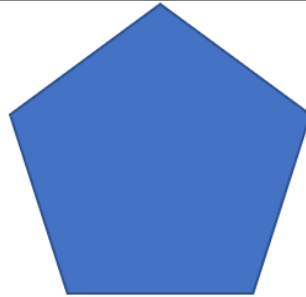
https://naalackersuisut.gl/kl-GL/Naalackersuisut/Pisut/2013/08/tale_martha_1_olsen (sidst tjekket d. 31-05-2021)

Bilag 8.

Som bilag vil jeg også gerne vise pentagon-modellen fra Den Gode Opgave (Rienecker & Jørgensen, 2017, s.32) jeg udfyldte for at få en idé af hvordan opgaven skal se ud i begyndelsen:

1. **Problemstillinger:** Hvordan kan man oversætte en vokativ tekst så det har det maksimale indtryk på læseren?
2. **Hvilke sproglige udfordringer findes der i oversættninger af denne tekstfunktion?**
3. **Hvilke kulturelle overvejelser mellem det grønlandske og det danske kræver dette form af skrivemåde når man oversætter?**

5. **Fremgangsmåde:** Hvordan jeg skal skrive opgaven, hvordan jeg skal bruge teorierne, hvordan jeg skal analysere. Samt tidsramme.

2. **Formål:**

at finde ud af hvilke oversættelsesmetoder er bedste til at bruge når man skal oversætte en vokativ tekst mellem to helt forskellige sprog med helt forskellige sprogstrukturer.

4. **Teorier, begreber og metoder**

Metode 1: Kvantitativ indholdsanalyse

Metode 2: Kvalitativ diskursanalyse

Teori 1: Mikrostrategier fra Understanding Translation af Anne Schojldager

Teori 2: Tekstfunktioner samt oversættelsesmetoder fra Oversættelsesteori og -praksis af Lis Holm

3. **Empiri:**

Landsstyreformandens nytårstale 1. januar 2001 – Både den danske og grønlandske version.

Landsstyreformandens nytårstale 1. januar 2019 – Både den danske og grønlandske version.

Dataindsamling baseret i den kvantitative indholdsanalyse